

Ungari on rikkunud liidu õigust, sest ta nägi ette kriminaalkaristuse korraldava tegevuse eest, mille eesmärk on võimaldada algatada rahvusvahelise kaitse menetlus isikutel, kes ei vasta selle kaitse andmise riigisisestele kriteeriumidele

Selle tegevuse kriminaliseerimine takistab rahvusvahelise kaitse taotlejate abistamise valdkonnas liidu seadusandja tagatud õiguste kasutamist

Ungari muutis 2018. aastal teatavaid seadusi, mis käsitlevad ebaseadusliku sissetrassi vastaseid meetmeid, ning võttis muu hulgas vastu sätted, millega esiteks kehtestati uus varjupaigataotlejate vastuvõetamatus alus ja teiseks kriminaliseeriti korraldava tegevus, mille eesmärk on hõlbustada varjupaigataotlejate ametlikku esitamist isikutel, kellel ei ole Ungari õiguse kohaselt õigust varjupaigale, ning kehtestati liikumisvabaduse piirangud isikutele, keda kahtlustatakse sellise süüteo toimepanemises.

Leides, et Ungari on neid sätteid vastu võttes rikkunud varjupaigamenetluste direktiivist¹ ja vastuvõtutingimuste direktiivist² tulenevaid kohustusi, esitas Euroopa Komisjon Euroopa Kohtule liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.

Euroopa Kohtu suurkoda **rahuldab komisjoni esitatud hagi põhiosas.**

Euroopa Kohtu hinnang

Esiteks otsustas Euroopa Kohus, et **Ungari on rikkunud** varjupaigamenetluste direktiivist³ tulenevaid kohustusi, kuna ta võimaldas rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõetamatus tõttu tagasi lükata põhjusel, et taotleja on saabunud tema territooriumile riigi kaudu, kus teda ei kiusata taga ega ähvarda suur kahju või kus on tagatud piisaval tasemel kaitse. Nimelt on varjupaigamenetluste direktiivis⁴ ammendavalt loetletud olukorrad, milles liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõetamatuks. Ungari õigusnormidega kehtestatud vastuvõetamatus alus ei vasta aga ühelegi neist olukordadest.⁵

Teiseks otsustas Euroopa Kohus, et **Ungari on rikkunud** varjupaigamenetluste direktiivist⁶ ja vastuvõtutingimuste direktiivist⁷ tulenevaid kohustusi, kuna ta nägi oma riigisisese õigusega ette kriminaalkaristuse iga sellise isiku tegevuse eest, kes korraldava tegevuse raames osutab abi varjupaigataotlejate tegemiseks või ametlikuks esitamiseks Ungari territooriumil, kui on

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/32/EL rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT 2013, L 180, lk 60) (edaspidi „varjupaigamenetluste direktiiv“).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/33/EL, millega sätestatakse rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtu nõuded (ELT 2013, L 180, lk 96) (edaspidi „vastuvõtutingimuste direktiiv“).

³ Varjupaigamenetluste direktiivi artikli 33 lõige 2, kus on loetletud olukorrad, milles liikmesriigid võivad pidada rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõetamatuks.

⁴ Varjupaigamenetluste direktiivi artikli 33 lõige 2.

⁵ Vt 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU; vt ka [pressiteade nr 60/20](#)).

⁶ Varjupaigamenetluste direktiivi artikli 8 lõige 2, mis käsitleb rahvusvahelise kaitse taotlejaid nõustavate organisatsioonide ja isikute juurdepääsu rahvusvahelise kaitse taotlejatele, ning direktiivi artikli 22 lõige 1, mis käsitleb õigust õigusabile ja esindamisele kõigis menetlusetappides.

⁷ Vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 10 lõige 4, mis käsitleb eelkõige õigusnõustajate või nõustajate ning valitsusväliste organisatsioonide esindavate isikute juurdepääsu kinnipidamisasutustele.

võimalik väljaspool igasugust põhjendatud kahtlust tõendada, et see isik oli teadlik, et taotlust ei ole võimalik selle õiguse alusel rahuldada.

Sellele järeldusele jõudmiseks analüüsis Euroopa Kohus ühelt poolt, kas kirjeldatud süütegu ette nägevad Ungari õigusnormid kujutavad endast varjupaigamenetluste direktiivist ja vastuvõtutingimuste direktiividest tulenevate õiguste piirangut, ning teiselt poolt, kas see piirang on liidu õiguse seisukohast põhjendatud.

Esiteks, olles kontrollinud, et teatavad varjupaigamenetluste direktiivis ja vastuvõtutingimuste direktiivis käsitletud rahvusvahelise kaitse taotlejate abistamisega seotud tegevused kuuluvad Ungari õigusnormide kohaldamisalasse, tuvastas Euroopa Kohus, et need õigusnormid kujutavad endast nende direktiividega tagatud õiguste piirangut. Täpsemalt **piiravad need õigusnormid ühelt poolt õigust pääseda rahvusvahelise kaitse taotlejate juurde ja nendega suhelda**⁸ ning teiselt poolt **sellise varjupaigataotlejale tagatud õiguse tõhusust, mille kohaselt ta võib omal kulul konsulteerida õigusnõustaja või muu nõustajaga**⁹.

Teiseks leidis Euroopa Kohus, et **sellist piirangut ei saa õigustada** Ungari seadusandja viidatud eesmärkidega, milleks on **võitlus varjupaigamenetluse kuritarvitamisele kaasaaitamise ja pettusel põhineva ebaseadusliku sisserände vastu**.

Esimese eesmärgi kohta märkis Euroopa Kohus, et Ungari õigusnormides on ette nähtud karistus ka tegude eest, mida ei saa pidada pettuseks või kuritarvituseks. Nimelt niipea, kui on võimalik tõendada, et asjaomane isik oli teadlik, et isik, keda ta abistas, ei saa Ungari õiguse alusel pagulasseisundit saada, võib kriminaalkorras karistada mis tahes abi eest, mida on korraldava tegevuse raames osutatud varjupaigataotluse tegemise või ametliku esitamise hõlbustamiseks, isegi kui abi antakse selleks ette nähtud menetlusnorme järgides ja soovimata menetlevat ametiasutust sisuliselt eksitada.

Kõigepealt võidakse kriminaalmenetlust alustada iga isiku suhtes, kes aitab teha või ametlikult esitada varjupaigataotluse, kuigi ta teab, et seda taotlust ei saa Ungari õigusnormide alusel rahuldada, **kuid leiab, et need normid on vastuolus** muu hulgas **liidu õigusega**. Seega võidakse taotlejad ilma jätta abist, mis võimaldaks neil varjupaigamenetluse hilisemas etapis vaidlustada nende olukorra suhtes kohaldatavate riigisiseste õigusnormide õiguspärasuse eelkõige liidu õiguse seisukohast.

Seejärel on nendes õigusnormides nähtud ette karistus isikule abi andmise eest varjupaigataotluste tegemiseks või ametlikult esitamiseks, kui seda isikut ei ole taga kiusatud ja teda ei ähvarda tagakiusamise oht vähemalt ühes riigis, mille ta enne Ungarisse saabumist läbis Varjupaigamenetluste direktiiviga on aga vastuolus see, kui varjupaigataotlus jäetakse sel põhjusel vastuvõetamatusse tõttu läbi vaatamata. Järelikult ei saa sellist abi mingil juhul samastada pettuse või kuritarvitusega.

Lõpuks, kuna ei ole välistatud, et isikut karistatakse kriminaalkorras ainuüksi põhjusel, et on võimalik konkreetselt tõendada, et talle ei saanud olla teadmata, et taotleja, keda ta aitas, ei vasta varjupaiga saamise tingimustele, siis märkis Euroopa Kohus, et nende õigusnormidega on kehtestatud isikutele, kes soovivad sellist abi anda, kohustus kohe taotluse tegemisel või ametlikul esitamisel kontrollida, kas taotlus võib Ungari õiguse alusel rahuldamisele kuuluda. Ent ühelt poolt ei saa sellise kontrolli läbiviimist nendelt isikutelt oodata, seda enam, et taotlejatel võib olla raskusi juba alates sellest staadiumist tugineda asjakohastele asjaoludele, mis võimaldavad neil saada pagulasseisundi. Teiselt poolt muudab oht, et asjaomaseid isikuid võidakse kriminaalkorras eriti range karistusega ehk vabadusekaotusega karistada ainuüksi põhjusel, et neile ei saanud olla teadmata, et varjupaigataotlus on määratud ebaõnnestumisele, ebakindlaks mis tahes sellise abi õiguspärasuse, mille eesmärk on võimaldada varjupaigamenetluse nende kahe olulise etapi läbiviimist. Need õigusnormid võivad seega tugevalt heidutada igaüht, kes soovib menetluse

⁸ Need õigused on varjupaigamenetluste direktiivi artikli 8 lõikega 2 ja vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 10 lõikega 4 tagatud isikutele või organisatsioonidele, kes annavad abi rahvusvahelise kaitse taotlejatele.

⁹ See õigus on tagatud varjupaigamenetluste direktiivi artikli 22 lõikega 1.

nendel etappidel abi anda, isegi kui selle abi eesmärk on üksnes võimaldada kolmanda riigi kodanikul kasutada oma põhiõigust varjupaiga taotlemiseks liikmesriigis, ning need lähevad kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada pettuse või kuritarvitamise vastu võitlemise eesmärk.

Mis puudutab teist Ungari õigusnormidega taotletavat eesmärki, siis tõdes Euroopa Kohus, et liikmesriigis varjupaigataotluse tegemiseks või ametlikuks esitamiseks abi osutamist ei saa käsitada tegevusena, mis soodustab kolmanda riigi kodaniku ebaseaduslikku sisenemist selle liikmesriigi territooriumile või seal ebaseaduslikult viibimist, mistõttu ei ole Ungari õigusnormidega kehtestatud kriminaliseerimine sellise eesmärgi saavutamiseks sobiv meede.

Viimasena otsustas Euroopa Kohus, et Ungari on rikkunud varjupaigamenetluste direktiivist¹⁰ ja vastuvõtutingimuste direktiivist¹¹ tulenevaid kohustusi, kuna ta on riigi välispiirile lähenemise õigusest ilma jätnud igaühe, keda kahtlustatakse korraldava tegevuse raames abi osutamises selle riigi territooriumil varjupaigataotluse tegemiseks või ametlikuks esitamiseks, kui on võimalik väljaspool igasugust põhjendatud kahtlust tõendada, et see isik oli teadlik, et taotlust ei ole võimalik rahuldada. Need õigusnormid piiravad nimetatud direktiividega tagatud õigusi, sest asjaomast isikut kahtlustatakse eespool kirjeldatud asjaoludel abi andmises seisneva süüteo toimepanemises, kuigi sellise tegevuse kriminaliseerimine on liidu õigusega vastuolus. Järelikult ei saa selline piirang mõistlikult selle õiguse seisukohast põhjendatud olla.

MÄRKUS: Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi liikmesriigi vastu, kes ei täida liidu õigusest tulenevaid kohustusi, võivad esitada komisjon või teine liikmesriik. Kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, peab asjassepuutuv liikmesriik täitma kohtuotsuse võimalikult kiiresti. Kui komisjon leiab, et liikmesriik ei ole Euroopa Kohtu otsust täitnud, võib ta esitada uue hagi ja nõuda rahaliste sanktsioonide määramist. Kui komisjonile ei ole teatatud direktiivi ülevõtmise meetmetest, võib Euroopa Kohus komisjoni taotlusel määrata rahalised sanktsioonid juba esimeses kohtuotsuses.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎ (+32) 2 2964106

¹⁰ Varjupaigamenetluste direktiivi artikli 8 lõige 2, artikli 12 lõike 1 punkt c ja artikli 22 lõige 1.

¹¹ Vastuvõtutingimuste direktiivi artikli 10 lõige 4.